

Terenga 3: Hōtaka 08 – Whakaaro Māori (4)

Kei ngā puānāni o te reo Māori te pūhia mai nei e ngā hau māriri o te wā, nau mai ki te papa o Ako. Ko tātou ēnei e pīkau nei i ngā mahi whakatairanga i te reo kia rongohia ai tōna kakara i ngā hāpori katoa, i ngā kāinga katoa.

Hei Mahi Whakarongo

Me kore ake ngā hōtaka pēnā i a Whakataukī e rongohia nei ngā kōrero ā-iwi e pā ana ki ngā kaupapa huhua. Ākuanei tātou rongohia ai i ngā kōrero a Waihoroi Shortland e pā ana ki ngā whakataukī a Ngāti Hine. Anei ngā pātai hei whakaoreore i te hinengaro.

- 1) E rua ngā mātua i whakahuatia. Ko wai ngā mātua, ko wai hoki ā rāua tamariki?
- 2) He aha te kōrero tūhono i a Ngāpuhi me Ngāti Hine?
- 3) Ko hea ngā whenua i whakawehea?

He Whakamārama

He nui ngā uara o te ao Māori e kitea ai i roto i ngā wehenga 'A' me 'O'. Tēnā tirohia ngā rārangi e rua e whai ake nei me ngā kōrero hei wānanga mā tātou.

Wāhanga 'O'	Wāhanga 'A'	He whakamārama
tūpuna, mātua, tuākana, tēina	tamariki, mokopuna	Ko ngā reanga o runga ake me tōu reanga ka kawē i te 'O'.
whenua	pāmu/māra	I konei te whenua i mua i te tangata. Nō muri mai ka tau mai te tangata, ka mahi māra, ka hanga pāmu rānei hei whakatupu kai.
whare	rākau whawhai	He taumarumarū te whare mō te tangata. He āpiti hanga te rākau whawhai hei āwhina i te tangata.
wai	inu	He nui ake te mana o te wai māori i tō te inu waireka.
kare-ā-roto	mahi	Kei roto i te whatumanawa o te tangata ngā kare-ā-roto, kāore anō kia puta ki te ao mārama. Engari anō ngā mahi, ka kitea ngā hua o te mahi.
kākahu	kete	Ko tā te kākahu mahi, he whakamahana i te tinana, koia i tau ai ki roto i te 'O'. Ko tā te kete mahi, he kawē i ngā taputapu a te tangata, nō reira ka kitea he nui ake te mana o tētehi i tō tētehi.
waka	kararehe	Ka kawē te waka i te tangata. Mehemea kāore te kararehe e kawē i te tangata, ka tau ki raro i te 'A'.
whakaaro	kōrero	Kei roto ngā whakaaro i te ngākau me te hinengaro o te tangata. Ka puta ngā kōrero i te waha ki te ao mārama.

Hei Mahi

Tuhia kia 4 ngā rerenga kōrero e whakatauirā ana i ngā whakamārama o runga ake nei. Hei tauira:
Ko te reo tētehi taonga tuku iho nā ō tātou tūpuna.

He Whakautu:

1. Kei roto i tōku tari tāku kete.
2. Ko ngā whakaaro o te tangata ka puta i roto i āna kōrero.
3. I piki te kurī a Pita ki runga i te waka o Mere.
4. He wai māori mō tāu tamaiti?